אלו עוברין פרק שלישי פסחים

ה א מיי׳ פ״ו מהלכות מלה הלכה י סמג עשין מ טוש״ע או״ח סי׳ תעב סעיף יד:
ו ב מיי׳ פ״ה מהלכות איסורי מזבח הלכה ה סמג לאוין שיח:
ג [מיי׳ פ״ד מהל׳ מאכלות אסורות הל׳ טז]:

תורה אור השלם

1. לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: דברים טז ג
2. כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיְיָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כה
3. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיְיָ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא ב יא
4. מִיֵּין וְשֵׁכָר יָזִיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: במדבר ו ג

רבינו חננאל

ואמרינן מאי חזית דהאי כל דכתת מרבית לנשים בכרת וממעט עירובין מכרת. אימא לרבות עירובין בכרת. ואמרינן מסתברא קאי באוכלין מרבה אוכלין, כלומר כתב כל אוכל לרבות כל אדם האוכל ואפילו נשים, וכתיב כל מחמצת לרבות כל המתחמץ ואפילו ע״י תערובת בלאו, אבל לית ליה אורחא דקרא כדקאי באוכלין למשבק אוכלין לרבויי נאכלין. ואמרינן איני דכל היכא דקאי מן הבהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה׳, אין לי אלא חלב תמימים הראוין ליקרב, חלב בעלי מומין מנין, ת״ל מן הבהמה, חלב חולין מנין, ת״ל כי כל, והא הכא כי אוכל חלב כתיב, דמשמע אוכלין וקאי באוכלין וקא מרבי חלב חולין דנאכלין. ושנינן היכא דליכא אוכלין מרבה נאכלין, אבל היכא דאית ליה לרבות אוכלין כגון הנשים לא שבק אוכלין ומרבה נאכלין. והבגן דלית להו לאו בעירובין, משום דלא דרשו כל, אם כן נשים שחייבות בכרת מנא להו. ושנינן כל לא דרשי, כי כל דרשי, ובכרת כתיב כי כל אוכל מחמצת ונכרתה. ואקשינן לר׳ אליעזר נימא כל לרבות נשים, כי כל לרבות עירובין בכרת, דתניא שאור לא תקטירו, אין לי אלא כולו, מקצתו מנין, ת״ל כל שאור, פירוש כלום משאור, אפילו מקצתו. עירובו מנין, ת״ל כי כל שאור לרבות שאור ותו לא, אפילו כותח הבבלי לרבי אליעזר היתר מצטרף לאיסור, והוה ליה

מסורת הש״ס

(א) [ל״ל אלעזר], נקמן לא; (ב) [ל״ל אלעזר], נקמן לא; (ג) [ל״ל נמחוק כמו שמוחק הרש״ק בכריתות סה: גבי רב תחליפא אחוה דרב הונא כר תחליפא ועי׳ לקמן קח: וזכחים ע:]; (ד) מנמחות נח.; (ה) [שבת יב.]; (ו) [שמות יב]; (ז) [ע״א]; (ח) [מנחות נח:]; (ט) [וע״ע תוס׳ יבמות ל. ד״ה לכתיב ותוס׳ שבועה כ: ד״ה כל ותוס׳ מנחות מנ. ד״ה וכ״ש ותוספות ערכין ג: ד״ה הגי]; (י) [וע״ע תוס׳ זבחים פב. ד״ה מ״ל ותוס׳ מנחות יא: ד״ה קומץ אות סס ס״ו: ד״ה אמר]

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה כתם וכו׳ נפקו דחשווה: (ב) ד״ה עירובו וכו׳ דאינו בעין:

מוסף רש״י

עירובו מנין. שעירבו עם מלה לגמ׳ מינכר (מנחות נח:). שהרי אמרה תורה משתת. לרבות שאפילו לא הוי איסורי מיר כשיעור, ואיתר משלימו לכזית שהוא מיב (נזיר לה:).

מוסף תוספות

א. דהיכא דאיכא לאקושי לחומרא ולקולא, לחומרא מקשינן. תוס׳ שאנץ. ב. דהכי פירושו לא תאכל עליו חמץ למי שצוה לו שיאכל מצות אבל למידרש איפכא מרישיה לסיפיה אין סברא למידרש. תוס׳ ר״פ. ג. משמע דאפי׳ לנשים אסירי. תוס׳ הכא״ש. ד. וגו׳ עירובו מנין דהיינו חצי זית היתר וחצי זית איסור דמצטרפין ת״ל כי כל. תוס׳ שאנץ. ה. דלאביי מקצתו היינו חצי זית שאור בלחודו ולרבא מקצתו היינו חצי קומץ שאור ואית ביה כזית. מ׳ הר״ן. ו. כיון דדריש ברישא היתר מצטרף לאיסור. והדר עירובו. תוס׳ הרא״ש.

רבינו חננאל (המשך)

עירובו, מאן שמעת ליה דדריש כל ר׳ אליעזר ודרש כי כל לרבות עירובין, ועלתה בקושיא. אמר ר׳ אבהו א״ר יוחנן אין היתר מצטרף לאיסור, חדץ מאיסורי נזיר, שהרי אילו אמרה תורה משרת ענבים הייתי למד שמשרת ענבים בלבד הוא אסור, למה כתב כל לאסור עירובין. דעיירי אמר אף שאור בבל תקטירו היתר מצטרף לאיסור, ואם יש מקצת שאור ומצה משלים לכזית חייב. כמאן דר׳ אליעזר דמרבה עירובין מכל. ומקשינן אם כן הוא כי דעיירי אליבא דר׳ אליעזר קאמר, אמאי אמר לזעירי למימנינהו לכלהו.

סלקא דעתך אמינא כל שישנו בקום אכול מצה. תימה לר״י היכי סלקא דעתך למידרש הכי אדרבה איפכא יש לדרוש דלמחומרא מקשינן [א] ואור״י דס״ד דאורחיה דקרא דסיפא מפרש לרישיה [ב] משום הכי אמר דבאכילת מלה תלוי דכתיבא בסוף ועוד יש לומר דהכא יש לדרוש יותר היתר לנשים משום ג״ש דטו״ו מחג הסוכות והוו מיפטרי ממלה כמו מסוכה דפטור להו בהדיא בפ׳ הישן (סוכה כח.) מהלכה למשה מסיני יש מקשים למה נשים אין חייבות בציצי משום דכל שישנו בציצית שעטנז ישנו בגדילים כדדרשינן בערכין (דף ג:) גבי כהנים ולפירוש ר״י דפי׳ דמסיפא לרישא סברא לדרוש קשה להפך שלא יהו נשים חייבות בכלאים וכי תימא ה״נ והא בפ״ק דביצה (דף יד:) משמע דכלאים לא חזו למידי [ג] : **אין לי אלא בולו מקצתו מנין.** נפקא כל המנחות באות מלה (מנחות נח.) מפרש אחיי אין לי אלא כולו דהיינו כזית מקצתו תלי זית מנין ורבא אמר אתם דה״ק אין לי אלא קומץ כולו מקצת קומץ מנין ומסיק אתם דאיכא ביניהו דאחיי אלא סבר דיש קומץ בפחות מכ׳ זיתים דהיינו כזית לכך מפרש כולו כזית וסבר נמי דיש הקטרה בפחות מזית ואע״ג דבפ׳ כילד צולין (לקמן עט.) א״ר יהושע כל הזבחים שנתחייב מהן כזית בשר וכזית אלב זורק את הדם משמע דאין הקטרה בפחות מכזית הכא היינו טעמא משום דסבר דיש קומץ בפחות מכ׳ זיתים א״כ כשריבה הכתוב אלי קומץ ע״כ ריבה אלי זית ורבא סבר אין קומץ בפחות מכ׳ זיתים ואין הקטרה בפחות מזית:

מאן שמעת ליה דדריש כל ר׳ אליעזר. אף על גב דר״ע נמי דריש כל בפ׳ התערובות (זבחים פב.) גבי כל חטאת [ד] לא קשה דאפילו יהא כר״ע מ״מ לא מיסתמיט תנא למימר (איסכור) שיהא תערובת חמץ בכרת ועוד נראה לר״י דאפילו לרבנן דלא דרשי הכא כל דרשי בעלמא בריש מרובה (ב״ק סג.) דאמר כל רבויא הוא ובפ׳ שני דסוכה (דף כח.) גבי כל האזרח דווקא הכא לא דרשי בדבר שאין סברא לרבות כגון עירובו וכגון נשים משום היקשא וכגון מקלת בגל תקטירו וה״פ כמאן כר״א דדריש כל אפילו לדבר שאין סברא לרבות כגון עירובו וכגון נשים ואתא קאמר נמי דרבנן לא דרשי כל:

חוץ מאיסורי נזיר. אע״ג דחטאת נמי קאמר לקמן לרבי יוחנן היתר מצטרף לאיסור הכא לא חשיב חטאת דנקדשים לא קמייירי:

כמאן בר״א דדריש כל. נראה לר״י דזעירי משמע ליה דשאור היתר מצטרף לאיסור מדקתני עירובו מנין ת״ל כי כל ומדרבי עירובו א״כ היתר מצטרף לאיסור והיינו כדרבא דלדידיה ה״פ מקצתו מנין היינו זית שלם [ה] אבל לאביי דמפרש מקצתו מנין אי זית אייתר מצטרף לאיסור לחודיה מיקריב והא דמרבה עירובו היינו כשמתערב לגמרי ולא אמר שיתבטל האיסור אגב היתר והא דקאמר כמאן כר״א דדריש כל משום דלרבנן אף על גב דדרשי כי כל לא מוקמא ליה לרבות עירובו אלא לרבות מקצתו וכ״ש פירש דזעירי משמע ליה מקצת היינו אלי זית קומץ דשאור ואלי זית דמצה ואין מעורבין אלא כל אחד ביכר וק״ל לפירושו טובא אלא הוי זעירי לא כאביי ולא כרבא [ו] ועוד מאי קאמר כמאן כר״א הא כרבנן נמי אתיא דהא כי כל דרשי ומוקמינן ליה אמקצתו דהיינו היתר מצטרף לאיסור לפ״ה ועוד באחמץ מנ״ל תערובת כיון דלריך קרא להיתר מצטרף לאיסור [ז] ועוד דלפ״ה נ״ל מקצתו מנין פי׳ אלי זית לאיסור ואלי זית היתר שאינם מעורבים יאמר דאי לאו הכי היינו עירוב ולקמן גבי חטאת משמע דאין היתר מצטרף לאיסור אם לא שיתערב האיסור וההיתר יאמר דהא אמר עד שיבלע בבשרה: לענין

מלום עשה שהזמן גרמה. נפקא לן בפ״ק דקדושין (דף כט.) דנשים פטורות: **קמ״ל.** אלי כל דמוזהרות על החמץ וכיון דמוזהרות על לאו דחמץ חייבות בעשה דאכילת מלה לילה הראשון ואע״ג דזמן גרמה כר׳ אליעזר הואיל וישנן בבל תאכל חמץ דנפקא לן מכל אוכל חמץ [ח] **קאי באוכלין.** כל דגבי כרת באוכלי חמץ כתיב אבל כל דאזהרה בנאכל כתיב [ט] כל מחמצת: **קאי באוכלין מרבה נאכלין.** בתמיה: **אשר יקריב.** משמע קדשים ושיהיו תמימים: **הפס דליכא לרבויי אוכלין.** דהא נשים מדרב יהודה נפקי [י] דשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה [יא] : **הכא דליכא לרבויי אוכלין.** דנשים באיסור חמץ דלא נפקי לן מדרב יהודה כדאמרן לעיל לא שביק אוכלין ומרבה נאכלין: **ופרכינן ורבנן.** דפליגי אדר״ש בעירוב דחמץ כיון דלית להו לאו בעירוב פשיטא כל דכתיב גבי אזהרה דכל מחמצת לא דרשי והשתא על כרחך כל דגבי כרת לרבויי נשים נמי לא דרשי ואלא נשים מנא להו: **כל.** דגבי אזהרה דלא כתיב כי בהדיא לא דרשינן לרבויי נאכלין דעירוב אבל גבי כרת דאוכלין כתיב כי כל אוכל דרשינן ליה: ומקשינן **ור״ש אימא כל.** דכרת לרבויי נשים כי כל דכרת לרבויי עירוב נמי לכרת דכיון דליכא תו אוכלין לרבויי מרבינן ביה נאכלין כדאמרן גבי אלב ואימא על עירובו בכרת: **אין לי אלא כולו.** בזמן שכל ההקטר מן השאור: **מקצתו.** אלי זית שאינו הקטר שלם דאין הקטרה פחותה מכזית [יב] : **עירובו מנין.** [ג] כשאינו בעין אלא מעורב ונבלע עם מנחה הוצגת של מצות לאחר שפתתן דאינן בעין: **אין היסר מצטרף לאיסור.** אלא אלי זית אלב ואלי זית בשר בצת אחת אין היתר מצטרף לאיסור לאחייבו חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל אלי זית ענבים ואלי זית לחם בצת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא ישתה חייב על שריית פתו ביין ואי איכא מיין לחודיה כזית למה לי קרא. וכל משרת לא גרסינן ואית דגרסי ליה ומפרשי דאפילו לרבנן דלא דרשי כל וכל דרשי ולא היא דהא פרכינן לקמן [מד.] אלי דלא היא דהא פרכינן לקמן [מד.] אלי ישנן בקום אכול מצה: **קאי באוכלין.** כל דגבי כרת באוכלי חמץ כתיב אבל כל דאזהרה בנאכל כתיב [יג] כל מחמצת: **קאי באוכלין מרבה נאכלין.** בתמיה: **אשר יקריב.** משמע קדשים ושיהיו תמימים: **הפס דליכא לרבויי אוכלין.** דהא נשים מדרב יהודה נפקי [יד] דשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה [טו] : **הכא דליכא לרבויי אוכלין.** דנשים באיסור חמץ דלא נפקי לן מדרב יהודה כדאמרן לעיל לא שביק אוכלין ומרבה נאכלין: **ופרכינן ורבנן.** דפליגי אדר״ש בעירוב דחמץ כיון דלית להו לאו בעירוב פשיטא כל דכתיב גבי אזהרה דכל מחמצת לא דרשי והשתא על כרחך כל דגבי כרת לרבויי נשים נמי לא דרשי ואלא נשים מנא להו: **כל.** דגבי אזהרה דלא כתיב כי בהדיא לא דרשינן לרבויי נאכלין דעירוב אבל גבי כרת דאוכלין כתיב כי כל אוכל דרשינן ליה: ומקשינן **ור״ש אימא כל.** דכרת לרבויי נשים כי כל דכרת לרבויי עירוב נמי לכרת דכיון דליכא תו אוכלין לרבויי מרבינן ביה נאכלין כדאמרן גבי אלב ואימא על עירובו בכרת: **אין לי אלא כולו.** בזמן שכל ההקטר מן השאור: **מקצתו.** אלי זית שאינו הקטר שלם דאין הקטרה פחותה מכזית [טז] : **עירובו מנין.** [ג] כשאינו בעין אלא מעורב ונבלע עם מנחה הוצגת של מצות לאחר שפתתן דאינן בעין: **אין היסר מצטרף לאיסור.** אלא אלי זית אלב ואלי זית בשר בצת אחת אין היתר מצטרף לאיסור לאחייבו חוץ מאיסורי נזיר שאם אכל אלי זית ענבים ואלי זית לחם בצת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא ישתה חייב על שריית פתו ביין ואי איכא מיין לחודיה כזית למה לי קרא. וכל משרת לא גרסינן ואית דגרסי ליה ומפרשי דאפילו לרבנן דלא דרשי כל וכל דרשי ולא היא דהא פרכינן לקמן [מד.] אלי דלא היא דהא פרכינן לקמן [מד.] אלי מיבעיא ליה לכדתניא משרת ליתן טעם כעיקר ואם איתא ניתא ליה אלא טעמא דידי מוכל אלא ממשמעותא דמשרת נפקא ליה וכל לא דרשי: **אף שאור בל תקטירו.** נמי היתר מצטרף לאיסור אלי זית קומץ דשאור ואלי זית דמצה ואינן מעורבין אלא כל אחד ביכר: **כר״א דדריש כל.** לעיל ומהתם נפקא ליה כדאמרן לעיל מקצתו מנין ת״ל כל ודרשי ליה הכי מקצתו מנין אלי זית אשור ואלי זית מצה עמו: אפילו

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אפילו חמץ נמי. להא אמרינן[ז] על עירובו בגלח והיינו נמי היתר מצטרף לאיסור: ומשני **אין הכי נמי.** דחמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור והאי דנקיט שאור לאפוקי מדאביי דאמר בתמנתות בחות[ח] יש הקטרה בפחות מכזית וחייב בהקטרת שאור כל דהו ולא בעי לירוף ומתרץ לברייתא דלעיל הכי אין לי אלא כזית תלי זית מנין ת"ל כל וליף מינה דיש הקטרה לפחות מכזית קא משמע לן דאין הקטרה ואי איכא לירוף אין ואי לא לא: **נהא שמעתא.** **דר' יוחנן: המקפה.** מבשיל קפוי ועב של תרומה כגון דייסא והשום והשמן המתוגן בו לתבלין היו של חולין: **פסל את.** כל הקדירה דמקפה עיקר וטבול יום פוסל את התרומה: **מקום מגעו אמאי פסל הא בטלו להו תבלין ברובא.** דקא ס"ל דימוע מדרבנן הוא דאסור: **ואמר רבה בר בר חנה.** דימוע מדאורייתא הוא וזר לוקה עליו בכזית משום דיש שם תרומה עלה הלכך לגבי טומאה נמי שם תרומה עלה ומיהו לא תמירא בתרומה עצמה ליפסול את כולן ומ"ט זר לוקה עליו בכזית משום זרות הא לא אכל כזית תרומה לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור: ומשני מאי לוקה בכזית דקאמר כזית בכדי אכילת פרס שאם אכל פרס ממנו שיעור אדרבה ביאיס יש בו כזית תרומה. וקי"ל דכל שיעורי אכילת איסור בין כזית של חלב ודם ובין כותבת דיוס הכפורים מצטרפת אכילת השיעור בכדי שהייה זו שאם אכל כחדגל חלב וזזר ואכל כחדגל עד שהשלים לכזית אם אין מתחילת האכילה ועד סופה יותר משהיית כדי אכילת פרס באכילה בינונית מצטרף והוי כמו שאכלו בבת אחת וחייב. והכא נמי יש כאן תרומה כדי להצטרף כזית באכילת פרס ממנו: **וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא.** בתמיה. הא דאמור רבנן כזית מצטרף כשיעור שהיית אכילת פרס מי הוי מדאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורין דקא אמרת לוקה ומתרצת משום דאכיל כזית מאיסור בר מהימר: **אמאי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בכותח.** נהי נמי דלא דרשי כל גרגות עירובו הא אכיל מיהא מאיסור כזית בכדי אכילת פרס: **ואלא מאי.** סבירא לך האי לוקה דרבה משום דהיתר מצטרף לאיסור ובחד כזית קאמר דלקי: **סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה.** יצטרף כזית לאיסור ולימייב: **אלא גרס:** הגח לכותח הבבלי. דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית אכילת פרס דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית ממהר להצטרף כשיעור אכילת פרס ממנו: **בטלה דעתו.** ולא אכילה היא לחיובי עלה: **ואי מישער קא שער.** מטבל בתוכו כדרכו ליכא כזית מן החמץ בכדי שהיית אכילת פרס שכשאכל כדי אכילת פרס ממה שטיבל בתוכו לא אכל מן הכותח אלא מעט או שני זיתים או אדרבה ובהוה פורתא ליכא מן החמץ כזית. ושכר המדי נמי אף על גב דשתי ליה בעיניה מיהו אין לך שותה ג' וג' כוסות שלא יפקיע וישהה בינתיים הלכך בכדי שהיית אכילת פרס לא שתי כזית מן החמץ לבד מן המים ושאר התערובת שסתם שכר עיקרו מן התמרים או מתאנים אלא שבמדי מערב עמהם מי שעורין קלת: **פרס.** הוא חצי ככר ששיערו בו עירובי תחומים שהוא מזון שתי סעודות וחציו לבית המנוגע לטמא בגדים אם יש בה כדי אכילתו שנתנה תורה שיעור שהייתו כדי סעודה דכתיב (ויקרא יד) והאוכל בבית יכבס את בגדיו והלכה למשה מסיני דחצי ככר של שמונה ביצים הוא סעודה: **שתי מדוכות.** שהתבלין נידוכין בתוכן פלפלין וזנגביל: **אלו לפוך אלו.** ממדוכות לתוך הקדירות: **מופרין.** קדירות חולין לזר: **היכי אמרינן שאני אומר.** ותלינן לקולא בעון מיתה ודילמא תרומה לתוך חולין נפל וכי אכיל לה איכא כזית תרומה באכילת פרס אלא שמע מינה אי נמי ולאי נפל לא מייחב משום כזית בכדי אכילת פרס אלא מדרבנן וכי מספקא לן תלינן לקולא: במסכת מזיר [לו:] גרסינן **ואלא מאי היתר מצטרף לאיסור היכי אמר שאני אומר אלא הגח לכותחא בבבלי דמדרבנן.** דלהשתא דגבל מילושך ולהכי כתיב [דבריס ימ]: **קופות.** גדולות ובתוכן דגן דהוא תרומה לאורייתא: ליתן

לענין חמץ בפסח נמי אין הכי נמי ולאפוקי מדאביי דאמר יש הקטרה לפחות מכזית קמשמע לן דהקטרה לאו לפחות מכזית יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי לרב דימי וכל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור והתנן במקפה של תרומה והשום והשמן של חולין ונגע טבול יום במקצתן פסל את כולן המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ונגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא מקום מגעו בלבד והוינן בה מקום מגעו אמאי פסולה הא בטלי להו תבלין ברוב ואמר רבה בר בר חנה מה טעם הואיל וזר לוקה עליהן בכזית היכי דמי לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור לא מאי כזית דאיכא כזית בכדי אכילת פרס וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא היא ר"ל אין אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותחה הבבלי אלא מאי משום דהיתר מצטרף לאיסור סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותחה הבבלי אלא הגח לכותחה הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס אי בעיניה דקשריף וקאכיל ליה בטלה דעתיה אצל כל אדם ואי משטר קשטר ואכיל לית ביה כזית בכדי אכילת פרס איתיביה שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי מדוכות אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר תרומה לתוך התרומה נפלה וחולין לתוך חולין נפלו ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן שאני אומר תרומה לתוך כו' א"ל הגח לתרומת תבלין דרבנן איתיביה שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם ב' סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו תרומה לתוך תרומה נפלה ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן שאני אומר ליה הגח לתרומה בזמן הזה דרבנן והאי משרת להכי הוא דאתא והאי מיבעי ליה לכדתניא משרת ליתן

לענין חמץ בפסח נמי. לר' יוחנן לא מצי פריך דאיכו לא דריש כל ואם תאמר והא בפרק בתרא דיומא (דף עד.) דריש רבי יוחנן מכל חלב דחלבי שיעור אסור מן התורה ואור"י דלא דריש חלב לאיסורא אבל להתחייב מלקות כמו בכשיעור לא וכן גבי חמץ[א]: ה"ג רש"י **מקום מגעו אמאי פסל הא בטיל ברובא.** ופירש דס"ל השתא דימוע דרבנן[ב] וקשה לריב"ל דמשמע שהשום והשמן בעין מדקתני נגע במקצתן ולא קתני במקצתה[ג] ועוד דתני סיפא אימתי בזמן שהן גוש בקערה אבל אם היה מפוזר טהור ואי פסיל מקום מגעו משום מדומע אדרבה כי הוי מפוזר יש לו להיות מדומע יותר ועוד אמאי פסיל מקום מגעו ותו לא כיון דחייב כמו כולה תרומה על ידי דימוע יפסל הכל או לא יפסל אפילו מקום מגעו דבהדיא איתא הא פלוגתא במסכת טבול יום בעיסה מדומעת ומי שפוסלה פוסלה לגמרי ומי שמכשיר מכשיר לגמרי[ד] וגרלא לר"י כפירוש ר"מ דפירש דמתניתין מיירי שהשום והשמן בעין וכדגרס בכל הספרים מקום מגעו אמאי פסל והא לא הוי כביצה[ה] והואיל דלא מקבל טומאה אלא מדרבנן אית לן למימר דבטלי אגב מקפה כדפירש בפרק כל שעה (לעיל דף לב:)[ו]:

לאו משום דהיתר **מצטרף לאיסור.**

ומטעם דהואיל אם היה מלקט מן השום או מן השמן כזית וילקה עליו ליתי לן למימר שלא מתבטל אגב מקפה כיון שאין דרך אכילה בכך: **דאיכא** כזית **בכדי אכילת פרס.**

מקצין דבשומט (חולין דף לד:)[ז] אמרינן הגח לגזיד הדמע דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס משמע דבסתמא לא הוי כזית בכדי אכילת פרס ויש לומר דהכא קיס ליה דעסקינן בדאית ביה כזית בכדי אכילת פרס ולפירוש ר"ת דמוקי שהשום והשמן בעין אתי שפיר דאי הוי מעורב לא הוי כזית בכדי אכילת פרס[ח]:

אלא מאי היתר וכו'. גרלא דלא גרס ליה דאי גרס ליה אי"כ מאי ס"ד דאתיי לאקשויי כיון דלדידיה נמי קשה אלא לאתיי א"ש דפליגי עליה רבנן דלר"ע דווקא אית ליה היתר מצטרף לאיסור בכל התורה דגמר מנזיר אבל לרבנן דמוקמי משרת לטעם כעיקר לית להו היתר מצטרף לאיסור בשום מקום ועוד דבנזיר בפ' ג' מינים (דף נ.) גרסינן גבי שתי קופות דבסמוך בשלמא לדידי דאמינא היתר מצטרף לאיסור דנפשיי חולין פי' לאתיי הא דהיתר מצטרף לאיסור היינו כשיש מן האיסור יותר מן ההיתר או שנתיסה בשוה אבל כשהיתר רבה על האיסור אין מצטרף ולרב דימי אין היתר מצטרף לאיסור בשום מקום כדמסיק לקמן דהוי מטמא וזיר שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין וה"פ א"ה אמאי פליגי רבנן כו' בשלמא לדידי פליגי רבנן משום דר' אליעזר דיש כל ואתא כל לרבות אפילו כשהאיסור מועט ורבנן לא דרשי כל דכשהאיסור מועט אין מצטרף כמו בעלמא אלא לדידך אמאי פליגי וכן גבי קופה ומדוכות אתי שפיר לאתיי:

הגח לתרומת תבלין דרבנן. קשה לרשב"ם כיון דתרומת מבנין דרבנן גבי שום אמאי פסל מקום מגעו ויש לחלק:

איתיביה שתי קופות. ואם תאמר מאי פריך אמאי אמרינן שאני אומר והא פשיטא דבכל מקום מדאורייתא מין במינו בטל ברוב והכא מיירי שרבו חולין על התרומה כיון דסבר השתא דמיירי בתרומה דאורייתא דבדאורייתא בעי רייה אפילו לר' יוחנן בהערל (יבמות דף פב.) ואור"י דבעי למימר בכל עניין אפילו מין בשאינו מינו כגון קמח חיטין בקמח שעורין שאינו ניכר: והוא

ה"ג רש"י **מקום מגעו אמאי פסל הא בטיל ברובא.** ופירש דס"ל השתא דימוע דרבנן[ב] וקשה לריב"ל דמשמע שהשום והשמן בעין מדקתני נגע במקצתן ולא קתני במקצתה[ג] ועוד דתני סיפא אימתי בזמן שהן גוש בקערה אבל אם היה מפוזר טהור ואי פסיל מקום מגעו משום מדומע אדרבה כי הוי מפוזר יש לו להיות מדומע יותר ועוד אמאי פסיל מקום מגעו ותו לא כיון דחייב כמו כולה תרומה על ידי דימוע יפסל הכל או לא יפסל אפילו מקום מגעו דבהדיא איתא הא פלוגתא במסכת טבול יום בעיסה מדומעת ומי שפוסלה פוסלה לגמרי[ד] ומי שמכשיר מכשיר לגמרי[ד] וגרלא לר"י כפירוש ר"מ דפירש דמתניתין מיירי שהשום והשמן בעין וכדגרס בכל הספרים מקום מגעו אמאי פסל והא לא הוי כביצה[ה] והואיל דלא מקבל טומאה אלא מדרבנן אית לן למימר דבטלי אגב מקפה כדפירש בפרק כל שעה (לעיל דף לב:)[ו]:

לאו משום דהיתר **מצטרף לאיסור.**

ומטעם דהואיל אם היה מלקט מן השום או מן השמן כזית וילקה עליו ליתי לן למימר שלא מתבטל אגב מקפה כיון שאין דרך אכילה בכך: **דאיכא** כזית **בכדי אכילת פרס.**

מקצין דבשומט (חולין דף לד:)[ז] אמרינן הגח לגזיד הדמע דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס משמע דבסתמא לא הוי כזית בכדי אכילת פרס ויש לומר דהכא קיס ליה דעסקינן בדאית ביה כזית בכדי אכילת פרס ולפירוש ר"ת דמוקי שהשום והשמן בעין אתי שפיר דאי הוי מעורב לא הוי כזית בכדי אכילת פרס[ח]:

אלא מאי היתר וכו'. גרלא דלא גרס ליה דאי גרס ליה אי"כ מאי ס"ד דאתיי לאקשויי כיון דלדידיה נמי קשה אלא לאתיי א"ש דפליגי עליה רבנן דלר"ע דווקא אית ליה היתר מצטרף לאיסור בכל התורה דגמר מנזיר אבל לרבנן דמוקמי משרת לטעם כעיקר לית להו היתר מצטרף לאיסור בשום מקום ועוד דבנזיר בפ' ג' מינים (דף נ.) גרסינן גבי שתי קופות דבסמוך בשלמא לדידי דאמינא היתר מצטרף לאיסור דנפשיי חולין פי' לאתיי הא דהיתר מצטרף לאיסור היינו כשיש מן האיסור יותר מן ההיתר או שנתיסה בשוה אבל כשהיתר רבה על האיסור אין מצטרף ולרב דימי אין היתר מצטרף לאיסור בשום מקום כדמסיק לקמן דהוי מטמא וזיר שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין וה"פ א"ה אמאי פליגי רבנן כו' בשלמא לדידי פליגי רבנן משום דר' אליעזר דיש כל ואתא כל לרבות אפילו כשהאיסור מועט ורבנן לא דרשי כל דכשהאיסור מועט אין מצטרף כמו בעלמא אלא לדידך אמאי פליגי וכן גבי קופה ומדוכות אתי שפיר לאתיי:

הגח לתרומת תבלין דרבנן. קשה לרשב"ם כיון דתרומת מבנין דרבנן גבי שום אמאי פסל מקום מגעו ויש לחלק:

איתיביה שתי קופות. ואם תאמר מאי פריך אמאי אמרינן שאני אומר והא פשיטא דבכל מקום מדאורייתא מין במינו בטל ברוב והכא מיירי שרבו חולין על התרומה כיון דסבר השתא דמיירי בתרומה דאורייתא דבדאורייתא בעי רייה אפילו לר' יוחנן בהערל (יבמות דף פב.) ואור"י דבעי למימר בכל עניין אפילו מין בשאינו מינו כגון קמח חיטין בקמח שעורין שאינו ניכר: והוא

אפילו חמץ נמי. להא אמרינן[ז] על עירובו בגלח והיינו נמי היתר מצטרף לאיסור: ומשני **אין הכי נמי.** דחמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור והאי דנקיט שאור לאפוקי מדאביי דאמר בתמנתות בחות[ח] יש הקטרה בפחות מכזית וחייב בהקטרת שאור כל דהו ולא בעי לירוף ומתרץ לברייתא דלעיל הכי אין לי אלא כזית תלי זית מנין ת"ל כל וליף מינה דיש הקטרה לפחות מכזית קא משמע לן דאין הקטרה ואי איכא לירוף אין ואי לא לא: **נהא שמעתא.** **דר' יוחנן: המקפה.** מבשיל קפוי ועב של תרומה כגון דייסא והשום והשמן המתוגן בו לתבלין היו של חולין: **פסל את.** כל הקדירה דמקפה עיקר וטבול יום פוסל את התרומה: **מקום מגעו אמאי פסל הא בטלו להו תבלין ברובא.** דקא ס"ל דימוע מדרבנן הוא דאסור: **ואמר רבה בר בר חנה.** דימוע מדאורייתא הוא וזר לוקה עליו בכזית משום דיש שם תרומה עלה הלכך לגבי טומאה נמי שם תרומה עלה ומיהו לא תמירא בתרומה עצמה ליפסול את כולן ומ"ט זר לוקה עליו בכזית משום זרות הא לא אכל כזית תרומה לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור: ומשני מאי לוקה בכזית דקאמר כזית בכדי אכילת פרס שאם אכל פרס ממנו שיעור אדרבה ביאיס יש בו כזית תרומה. וקי"ל דכל שיעורי אכילת איסור בין כזית של חלב ודם ובין כותבת דיוס הכפורים מצטרפת אכילת השיעור בכדי שהייה זו שאם אכל כחדגל חלב וזזר ואכל כחדגל עד שהשלים לכזית אם אין מתחילת האכילה ועד סופה יותר משהיית כדי אכילת פרס באכילה בינונית מצטרף והוי כמו שאכלו בבת אחת וחייב. והכא נמי יש כאן תרומה כדי להצטרף כזית באכילת פרס ממנו: **וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא.** בתמיה. הא דאמרי רבנן כזית מצטרף כשיעור שהיית אכילת פרס מי הוי מדאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורין דקא אמרת לוקה ומתרצת משום דאכיל כזית מאיסור בר מהימר: **אמאי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בכותח.** נהי נמי דלא דרשי כל גרגות עירובו הא אכיל מיהא מאיסור כזית בכדי אכילת פרס: **ואלא מאי.** סבירא לך האי לוקה דרבה משום דהיתר מצטרף לאיסור ובחד כזית קאמר דלקי: **סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה.** יצטרף כזית לאיסור ולימייב: **אלא גרס:** הגח לכותחה הבבלי. דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית אכילת פרס דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית ממהר להצטרף כשיעור אכילת פרס ממנו: **בטלה דעתו.** ולא אכילה היא לחיובי עלה: **ואי מישער קא שער.** מטבל בתוכו כדרכו ליכא כזית מן החמץ בכדי שהיית אכילת פרס שכשאכל כדי אכילת פרס ממה שטיבל בתוכו לא אכל מן הכותח אלא מעט או שני זיתים או אדרבה ובהוה פורתא ליכא מן החמץ כזית. ושכר המדי נמי אף על גב דשתי ליה בעיניה מיהו אין לך שותה ג' וג' כוסות שלא יפקיע וישהה בינתיים הלכך בכדי שהיית אכילת פרס לא שתי כזית מן החמץ לבד מן המים ושאר התערובת שסתם שכר עיקרו מן התמרים או מתאנים אלא שבמדי מערב עמהם מי שעורין קלת: **פרס.** הוא חצי ככר ששיערו בו עירובי תחומים שהוא מזון שתי סעודות וחציו לבית המנוגע לטמא בגדים אם יש בה כדי אכילתו שנתנה תורה שיעור שהייתו כדי סעודה דכתיב (ויקרא יד) והאוכל בבית יכבס את בגדיו והלכה למשה מסיני דחצי ככר של שמונה ביצים הוא סעודה: **שתי מדוכות.** שהתבלין נידוכין בתוכן פלפלין וזנגביל: **אלו לפוך אלו.** ממדוכות לתוך הקדירות: **מופרין.** קדירות חולין לזר: **היכי אמרינן שאני אומר.** ותלינן לקולא בעון מיתה ודילמא תרומה לתוך חולין נפל וכי אכיל לה איכא כזית תרומה באכילת פרס אלא שמע מינה אי נמי ולאי נפל לא מייחב משום כזית בכדי אכילת פרס אלא מדרבנן וכי מספקא לן תלינן לקולא: במסכת מזיר [לו:] גרסינן **ואלא מאי היתר מצטרף לאיסור היכי אמר שאני אומר אלא הגח לכותחא בבבלי דמדרבנן.** דלהשתא דגבל מילושך ולהכי כתיב [דבריס ימ]: **קופות.** גדולות ובתוכן דגן דהוא תרומה לאורייתא: ליתן

ז א מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הלכה ב:
ח ב מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלין הי"ב:
ט ג שם הל' יג:
י ד מיי' פי"ד מהל' מאכלות אסורות הל' ח:
יא ה מיי' פ"ח מהל' תרומות הל' כו סמג עשין קלג טוש"ע י"ד סימן שלח סעיף ב:
יב ו מיי' פ"ב מהלכות מיר הלכה ד:

מוסף תוספות

א. מרבי חצי שיעור לאיסורא. תוס' הלא"ם. ב. כלומר דמדאורייתא חד בתרי בטיל והא דתרומה בחד ומאה דרבנן הוא. תוס' מיר לו. ג. והיאך יבטל דבר שהוא בעין. תוס' שלמ"ה. ד. וליכא מאן דמפליג בין מקום לשאינו מקום מגעו. תוס' הלא"ם. ה. ופחות מכביצה אוכלין אינו מקבל טומאה כדפירש ר"ת (לעיל לג:). תוס' ר"פ. ו. דבעינן ר"ש לא ישרה זאת הגרוסא שבכמה מקומות פי' שאוכל מקבל טומאה אפי' בכל שהוא. תוס' מיר סט. ז. והיינו ההיא דפרק השוחט. מי' הכ"ן.

רבינו חננאל

ושנינן אדיין הני כלהו היתר מצטרף לאיסור נינהו, מיהו לא הזכיר זעירי השאור לבדו אלא לאפוקי מדאביי דאמר יש הקטרה בפחות מכזית, אתא זעירי לאשמועינן דאין הקטרה בפחות מכזית ובעי צירוף להשלימו. אקשינן לר' אבהו, ולר' יוחנן ליכא מידי אחרינא דהיתר מצטרף לאיסור, והתניא מקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ונגע טבול יום במקצת לא פסל אלא מקום מגעו, והדינן בה אפילו מקום מגעו במקפה אמאי פסול. ואמרי משמיה דר' יוחנן הואיל וזר לוקה על המקפה בכזית, מאי לאו משום דמקפה שהיא היתר מצטרפת לשום ולשמן שהן איסור ונעשית המקפה כלה איסור, לפיכך זר האוכל ממנה לוקה, אלמא לרבי יוחנן איכא דברים אחרים דהיתר מצטרף לאיסור מדאורייתא. ושנינן לעולם לית ליה, והכא כגון דאיכא במקפה שאכל הזר, יש בה באותה אכילה כזית מן השום והשמן של תרומה, ומצטרף השום והשמן ונעשו כזית, ולפיכך לוקה. שאינו לוקה אלא על התרומה ולא על המקפה. ושיעור אכילה שמצטרפת מעט מעט עד שמצטרפין לכזית בכדי אכילת פרס, דתניא אכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה שיעור כדי אכילת פרס מצטרפין, וכמה היא כדי אכילת פרס, מצאנו ששיעור רבי שיעור חצי פרס, כמה שיעורו שני ביצים ואחד מעשרים בביצה, נמצא הפרס ארבעה ביצים ואחד מעשרה בכביצה. ומפורש בעירובין פרק כיצד משתתפין בתחומין. ואקשינן אי הכי בכותח הבבלי נמי נימא איכא כזית אוכל מקומניתא דאומא בכדי אכילת פרס, ואמאי פליגי רבנן ואמרי בולא כלום. ואמרינן שאני כותח הבבלי דלא משכחת ביה כזית בכדי אכילת פרס, אי דקשריף ואכיל כותח, כגון אכילת הביצה בטלה דעתו, כלומר אין זה דרך ארץ, ואי דקא

שטר ואכיל שהוא כעין טבילת פת במרק, ליכא כזית מקומניתא דאומא כשיעור שעה כדי שיאכל אדם פרס, ואם הוא יותר מזה השיעור אין מצטרפין וראשון ראשון בטלי. ומתבינן מיהא שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שתי מדוכות באחת בבלין של תרומה כו'. ושנינן הגח לתרומת תבלין דאינה מן התורה, לפי שאינם מיני תבואות. ומותבינן תוב שתי קופות של חולין ושל תרומה, ולפניהם שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין, שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו, ואי כזית בכדי אכילת פרס מדאורייתא מצטרף, כל ספק דאורייתא לחומרא, אמאי תאני שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו נמצא מיקל. ומשנינן כי תניא ההיא בתרומה בזמן הזה שהיא מדרבנן. ואקשינן מדרך אחרת ומשרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא, ההוא מיבעי ליה לכדתניא משרת

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

והוא הדין לערלה בשתים. וכן אמרינן בפ״ק דקדושין (דף לח.) גבי חדש [א] ופ״ה דערלה אין איסורו איסור עולם דאחר שלש מותר וקשה מה שמותר אחר שלש היינו האילן והאילן לא נאסר מעולם רק הפרי והפרי אין לו היתר ור״ת פי׳ הוא הדין לערלה בשתים היינו

[א] ליתן טעם כעיקר שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין חייב מכאן אתה דן לכל התורה כולה ומה נזיר שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש היתר לאיסורו עשה בו טעם כעיקר כלאים שאיסורו איסור עולם ואיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אינו דין שיעשה טעם כעיקר והוא הדין לערלה בשתים הא מני רבנן היא ורבי יוחנן דאמר כרבי עקיבא הי׳ ר״ע אילימא ר״ע דמתני׳ דתנן [ב] רבי עקיבא אומר [ג] נזיר ששרה פתו ביין ויש בו לצרף כדי כזית חייב וממאי דמפת ומיין דילמא מיין לחודיה וכי תימא מיין לחודיה מאי למימרא הא קמ״ל דאע״ג דתערובת אלא ר״ע דברייתא דתניא ר״ע אומר נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב ור״ע טעם כעיקר מנא ליה יליף מבשר בחלב לאו טעמא בעלמא הוא ואסור הכא נמי לא שנא [ג] ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא ומאי חידוש אילימא דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור כלאים נמי האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדדי אסור אלא דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי בשיל ליה אסור ור״ע נמי בשר בחלב ודאי חידוש הוא אלא יליף מגיעולי נכרים גיעולי נכרים לאו טעמא בעלמא הוא ואסור הכא נמי ל״ש ורבנן גיעולי נכרים נמי חידוש הוא דהא כל נותן טעם לפגם מותר דגמרינן מנבילה והכא אסור ורבי עקיבא כדרב [ד] חייא בריה דרב הונא דאמר לא אסרה תורה אלא [ד] בקדירה בת יומא הלכך לאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי לא אפשר דלא פגמה פורתא א״ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מדרבנן נשמע לרבי עקיבא מי לא אמרי רבנן משרת ליתן טעם כעיקר מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה לרבי עקיבא נמי משרת להיתר מצטרף לאיסור מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה כולה א״ל

משום

ליתן טעם כעיקר. לעשות טעמו של איסור כעיקרו וממשו: **ויש בהן.** במים טעם יין: **חייב.** בכזית מהן והא לאו משום דאיתר מצטרף לאיסור הוא אלא משום דאתעביד ליה כוליא איסור אבל איתר מצטרף לאיסור לא יליפין מינה: **לכל התורה כולה.** שיהא טעמו של איסורין נאסרין מה שאין כן בשאר דברים: **הא לאלים נמי.** דוגמתן: **פרי ליה.** שוהיו בחלב כל היום שרי כלומר מותר לשרותו בתוכו ואינו עובר עליו אפילו על אכילתו דלא אסרה תורה אלא דרך בישול ואפילו יהיב ביה טעמא ומיהו מדרבנן אסור: **בשיל ליה בשולי אסור.** עובר על בישולו ועובר על אכילתו: **גיעולי נכרים.** קדירה שבישל בה הנכרי וכשחוזר ישראל ומבשל בה היא מגעלת בליעתה לתוך של ישראל. גיעול לשון מקיא ופולט. והתורה אסרתו במעשה מדין כל דבר אשר יבא באש [ד] להיינו יורות וקומקמוסין וכיולא בהן שמרמיחין אותן על האור: **דגמרינן מנבילה.** דכתיב לא תאכלו כל נבילה לגר וגו׳ (דברים יד) הרואה לגר קרוב נבילה שאינה ראויה לגר אינה קרוב נבילה [ה]: **והכא אסור.** דהאי נמי לפגם הוא דאותה בליעה משהתה בדופנו של כלי ליה אחת הופג טעמו ונתקלקל ותו לא משבחת לאוכל שהיא נפלטת לתוכו: **בה יומא.** שבישל בה הנכרי בו ביום: **דלא פגמה פורתא.** מטעם הכלי ואוקימנא כר״ע מכלי לר״ע שמעינן ליה דאמר לעיל כל איסוריס שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי מזיר ואוקימנא כר״ע מכלי לר״ע שמעינן ליה דאמר מצטרף לאיסור ובשאר איסורי לא חייבי מידי ור׳ יוחנן אמאי לא אמר דכי היכי דאית ליה באיסורי מזיר אית ליה נמי בשאר איסורי הא ממאי דשמעינן להו לרבנן בטעם כעיקר מצינן למשמע מינה נמי דעתיה דר״ע בהיתר מצטרף לאיסור: **לאו אמרי רבנן הו׳.** וקא אמרי נמי הכי בשאר איסורי לר״ע נמי דמפיק לה להיתר מצטרף לאיסור איכא למימר נמי דאית ליה מכאן אתה דן לכל התורה כולה: **אמר ליה.** כיון דמוקי ליה ר״ע להיתר מצטרף לאיסור לא מצינן למימר מכאן אתה דן:

ממשו: **שאין איסורן איסור עולם.** אלא כמה שפיכא ואם סתם שלשים יום וענבים ויין מותרין לו בהנאה: **ויש לו היתר לאיסורו.** לאף תוך זמן על ידי הפרת [ו] חכם: **לאיס.** כלאי הכרם: **איסור עולם.** זרע חטה ומרכן הכל אסור לעולם: **והוא הדין לערלה בשתים.** ק״ו זה אתה דן לערלה בשתי דרכים לאיסורו איסור הנאה ואין היתר לאיסורו אינו דין שיעשה טעם כעיקר והוא הדין לערלה בשתים הא מני רבנן היא ורבי יוחנן דאמר כרבי עקיבא הי׳ ר״ע אילימא ר״ע דמתני׳ דתנן [ב] רבי עקיבא אומר [ג] נזיר ששרה פתו ביין ויש בו לצרף כדי כזית חייב וממאי דמפת ומיין דילמא מיין לחודיה וכי תימא מיין לחודיה מאי למימרא הא קמ״ל דאע״ג דתערובת אלא ר״ע דברייתא דתניא ר״ע אומר נזיר ששרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב ור״ע טעם כעיקר מנא ליה יליף מבשר בחלב לאו טעמא בעלמא הוא ואסור הכא נמי לא שנא [ג] ורבנן מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא ומאי חידוש אילימא דהאי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדי הדדי אסור כלאים נמי האי לחודיה והאי לחודיה שרי ובהדדי אסור אלא דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי בשיל ליה אסור ור״ע נמי בשר בחלב ודאי חידוש הוא אלא יליף מגיעולי נכרים גיעולי נכרים לאו טעמא בעלמא הוא ואסור הכא נמי ל״ש ורבנן גיעולי נכרים נמי חידוש הוא דהא כל נותן טעם לפגם מותר דגמרינן מנבילה והכא אסור ורבי עקיבא כדרב [ד] חייא בריה דרב הונא דאמר לא אסרה תורה אלא [ד] בקדירה בת יומא הלכך לאו נותן טעם לפגם הוא ורבנן קדירה בת יומא נמי לא אפשר דלא פגמה פורתא א״ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מדרבנן נשמע לרבי עקיבא מי לא אמרי רבנן משרת ליתן טעם כעיקר מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה לרבי עקיבא נמי משרת להיתר מצטרף לאיסור מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה כולה א״ל

משום

ונתקלקל ותו לא משבחת לאוכל שהיא נפלטת לתוכו: **בה יומא.** שבישל בה הנכרי בו ביום: **דלא פגמה פורתא.** מטעם הכלי ואוקימנא כר״ע מכלי לר״ע שמעינן ליה דאמר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי מזיר ואוקימנא כר״ע מכלי לר״ע שמעינן ליה דאמר מצטרף לאיסור ובשאר איסורי לא חייבי מידי ור׳ יוחנן אמאי לא אמר דכי היכי דאית ליה באיסורי מזיר אית ליה נמי בשאר איסורי הא ממאי דשמעינן להו לרבנן בטעם כעיקר מצינן למשמע מינה נמי דעתיה דר״ע בהיתר מצטרף לאיסור: **לאו אמרי רבנן הו׳.** וקא אמרי נמי הכי בשאר איסורי לר״ע נמי דמפיק לה להיתר מצטרף לאיסור איכא למימר נמי דאית ליה מכאן אתה דן לכל התורה כולה: **אמר ליה.** כיון דמוקי ליה ר״ע להיתר מצטרף לאיסור לא מצינן למימר מכאן אתה דן:

עקיבא למה לא למד לתורה כולה מיהא נמי הכי משרת להיתר מצטרף לאיסור, ומכאן אתה דן לכל התורה כולה.

עין משפט נר מצוה

יג א ב מיי׳ פ״ה מהל׳ מיר הל׳ ה:

רבינו חננאל

ליתן טעם כעיקר, שאם שרה ענבים במים ויש בהן טעם יין אסור, ומכאן אתה דן לכל התורה כולה, ומה נזיר שאין איסורו איסור לעולם אלא עד מלאת ימי נזרו בלבד, ואין הנאת היין עליו אסורה אלא שתייתו בלבד, ויש היתר לאיסורו שאפילו זה היין בעצמו שנאסר עליו עכשיו בשותיה אחר מלאת ימי נזרו מותר הוא בו היין עצמו. שנאמר ואחר ישתה הנזיר יין, עשה בו משרת ענבים שאין בו אלא טעם יין כענבים עצמן, כלאים שאיסורן איסור עולם שנאמר את חקותי תשמרו חקים שחקקתי לך כבר, תשמרם באיסורן לעולם. ואיסורן איסור הנאה, דכתיב פן תקדש המלאה הזרע, ודרשינן לה תוקדש תוקד אש, ואין היתר לאיסורו לעולם דלשריפה הוא הולך. אינו דין שיהיה בו טעם כעיקר. והוא הדין לערלה בשתים, שאיסורן איסור הנאה, שנאמר ערלים לא יאכל, ודרשינן ביה אחד איסור הנאה ואחד איסור אכילה, ואין היתר לזה האילן באלו שני ערלה כלל, לא בו ולא בפירותיו, אבל אחר כן מותר הפירות והאילן, והרי משרת להכי הוא דאתא. ומשני רבי יוחנן זו הברייתא לרבנן היא, ואני לא אמרתי אלא אליבא דרבי עקיבא, דתניא רבי עקיבא אומר אפילו שרה פתו ביין ואכל כזית מפת ומיין חייב. אבל הא דתנן ר׳ עקיבא אומר אפילו שרה פתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית אסור דחדיה היא. ודחינן מאי דחצי זית פת וחצי זית יין עלייהו דמצטרפי ואסור, דלמא כזית מיין לחודיה קאמר, וקמ״ל אע״ג דליתיה היין לחודיה במקום אחד, כיון דאית ביה שיעור לאיצטרופי כזית אסור. ואמרינן ורבי עקיבא דמפיק כל משרת להיתר מצטרף לאיסור, ליתן טעם כעיקר שאסור מנא ליה. ואמר מבשר בחלב, שאין בחלב אלא טעם בשר, וכן בבשר טעם חלב ואסירי, כך כל התורה טעם כעיקר אסור. ורבנן האי בשר בחלב חדוש הוא, דאי תרו לבשר כולי יומא בחלב שרי, ואי מבשל להו בהדי הדדי אסירי, ומאי שנא בישול משריה, אלא חידוש הוא. ור׳ עקיבא מחידוש היכי גמר, ואמרינן אלא רבי עקיבא מגיעולי גרים גמר לכל התורה כולה, דהא גיעולי גרים טעמא בעלמא הוא, וכתיב כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש, ותניא דברים שנשתמש בהן על ידי חמין כגון יורות וקומקמוסין ומחמי חמין מגעילין ומטבילין כו׳, וקתני בסיפא וכלן שנשתמש בהן עד שלא הטביל ולא הגעיל ולא ליבן אסור, ואוקימנא למאן דתאני נותן טעם לפגם אסור. ורבנן בכל התורה כולה נותן טעם לפגם שרי, דילפינן מנבלה דכתיב בה תתננה ואכלה, וכתיב בטריפה לכלב

מסורת הש״ס

ו) מיר [לד:] לז. שבועות כח.; **ב)** חולין קמ., **ג)** ע״ז סז: ע״ש מיפכא רב הונא בר׳ דרב חייא, **ד)** [ע״ז עה.; מיר לז.; ע״ס], **ה)** [ל״ל התמן], **ו)** [פ״ד ה״א], **ז)** בס״א נוסף: טעם, **ח)** [ע״ז סז:], **ט)** [מנחות פח.], **י)** [וע״י תוס׳ חולין קק. ד״ה מבשר וכו׳ כתבו לתנאי חזר בו],

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מידום הוא וכו׳ שלינו מלוי כה״ג בשאר:

מוסף רש״י

ויש בו לצרף כדי כזית. כין פת ויין, חייב. דהיתר מצטרף לאיסור באיסורי מיר, דילפינן ליה ממשרת וכל משרת (שבועות כא:). **לא אסרה תורה אלא בקדירה בת יומא.** שבישל בה עובד כוכבים שיום, ביום בישל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו בלילה ובוב כשפולטו בתבשיל אחר אינו אלא לפגם (ע״ז עו.) ולאו מידום הוא, והוא ולאו מידום הוא ומיתסר ביה טעם כעיקר גמרינן לשאר איסורין שבתורה (נזיר לז:). **ורבנן.** דלא יליפי מיניה שבני (שם) **לא אפשר דלא פגמה פורתא.** בתבשיל הבא אחריו (אפ״ה אסר לחמרא) (ע״ז סז:) ומידום הוא (נזיר שם).

מוסף תוספות

א. [ד]עביד נמי ק״ר כי האי גוונא מחדוש לכלאים שנוהגין בחו״ל ומסיק נמי הה״ה לערלה בשתים. תוס׳ שאנ״ן. ב. ר״פ. דבכולהו כלי מדין הצריך הכתוב הגעלה, אף לאותן שנבלעין מיין, דנאסרו נזירי ישראל להשתמש בהן, דקרא בכולהו כלים כתיב ואותן כלים שהמדינים בשלו בהן יין הוי אסירי לנזירי ישראל דאכולם אמר רחמנא תעבירו באש. תוס׳ מיר ל:; ג. [ר]מצינן למימר דרבנן נמי סברי דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא ומ״מ חידוש הוא דבעלמא אפילו פגם מועט שרי והכא אסור דכו׳. תוס׳ שאנ״ן. ד. ור״ש סרוח מעיקרא לא בעי קרא דעפרא בעלמא הוא. שם.

רבינו חננאל (המשך)

תשליכון אותו. דדייקינן מינה אם נפגמה ונפסלה מלאכל הכלב פרחה ממנה תורת טומאת נבלה וגיעולי גרים, כיון דנותן טעם לפגם מותר, והכא כתיב אסור, חידוש הוא, ומחידוש לא גמרינן. ורבי עקיבא אומר אינו חידוש, כדרב חייא בריה דרב הונא דאמר לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומה דנותן טעם לשבח הוא. ורבנן אפילו קדרה בת יומה אי אפשר דלא פגמה פורתא דמפורש בע״ז. **ותוב אקשינן, ורבי**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

משום דהוה נזיר וחטאת שני כתובין הבאין באחד. תימה לרשב"ם אמאי לא קאמר נזיר וחמר דר"ע דדרש כל בפ' התערובת (זבחים דף פב.): **ר"ח** גרס בחומר שבהן. ומיירי בחטאת ושלמים [א] ואם נגלע החטאת [ב] בשלמים שנשחט אתמול נאכל כחומר השלמים ואינו נאכל בגילה ואם נגלע החטאת בשלמים שנשחט היום נאכל כחומר החטאת ואינו נאכל למחר ולשון הברייתא קשה דאמר עד שיגלע בבשרה משמע דאיירי בהיתר שנגלע באיסור והדר קאמר יקדש יקדש להיות כמוה משמע שהאיסור נגלע בהיתר: **ורבנן אמרי לך חטאת להיתר מצטרף לאיסור.** אור"י דבנזיר בפ' ג' מיינן (דף מ:) משמע נזיר וחטאת לרבנן תרוייהו לטעם כעיקר דקאמר התם לריכ' דאי כתב רחמנא חטאת מולין מקדשים לא גמרינן ואי כתב רחמנא נזיר אין מלמדין מנזיר לחמיר איסוריה:

בשמעתין משמע דטעם בעיקר דאורייתא. דילפינן מנזיר דלאו אממכתא היא דמדר"ע דאמר לקי אהיתר מצטרף לאיסור בנזיר נשמע לרבנן וקשה מפ' כל הבשר (חולין דף קח.) וממסכת ע"ג (דף סז:) ושם מפורש:

[ג] **כאן** שלא במקום לישה. פ"ה בפחות מכזית וקשה דאמר לקמן לא אמרן אלא בעריבה אבל בבית חייב לבער משום דזימנין (ד) דמיכנף ונפלי אהדדי ולפ"ה מיפוק ליה דפחות מכזית חייב לבער שלא במקום לישה וגרלה לר"י דמקום העשוי לחזק היינו את הכלי בין במקום לישה ובין שלא במקום לישה עושין לחזק [ד] אך במקום לישה יש להמיר יותר שיש לחוש שידבק מאותה עיסה לעיסה אחרת על ידי לישה או תבלע מן הטעם ולכך כזית במקום לישה אפילו עשוי לחזק עובר אף על גב דודאי מבטלו כיון דאיכא תרתי לריעותא כזית ובמקום לישה ופחות מכזית אפילו במקום לישה אי עשוי לחזק לא גזרו ביה רבנן דכיון שהוא דבר מועט יכול לשמור שלא ילוש עליו וכן כזית שלא במקום לישה אי עשוי לחזק אין עובר אבל פחות מכזית ושלא במקום לישה אפילו אין עשויה לחזק מותר [ד]:

כופת

משום דהוה נזיר וחטאת [ה] שני כתובין הבאין באחד ואין מלמדין נזיר הא דאמרן חטאת מאי היא [ו] דתניא [ז] כל אשר יגע בבשרה יקדש וגו' יכול אפילו לא בלעה ת"ל בבשרה (יקדש) [א] עד שיבלע בבשר [ב] יקדש [ג] להיות כמוה שאם פסולה היא תיפסל ואם כשירה היא תאכל כחמור שבה ורבנן נמי ניהוי נזיר וחטאת שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין אמרי הנהו מיצרך צריכי ור"ע מאי צריכי בשלמא אי כתב רחמנא בחטאת לא גמר נזיר מינה [ח] דחולין מקדשים לא גמרינן אלא לכתוב רחמנא בנזיר ותיתי חטאת ותגמור מיניה דהא כל איסורין שבתורה קא גמר מנזיר ורבנן אמרי לך [ט] מיצרך צריכי חטאת להיתר מצטרף לאיסור וחולין מקדשים לא גמר ומשרת ליתן טעם כעיקר ומכאן אתה דן לכל התורה כולה ור' עקיבא תרוייהו להיתר מצטרף לאיסור והוו להו שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין א"ל רב אשי לרב כהנא אלא הא דתניא [ז] מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג [ז] לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה השתא לר"ע איסור והיתר מצטרפין איסור ואיסור מיבעיא אמר ליה איסור והיתר בבת אחת [ד] איסור ואיסור בזה אחר זה:

מתני' [ה] בצק שבסידקי עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער ואם [ו] (לא) בטל במיעוטו וכן לענין הטומאה אם מקפיד עליו חוצץ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה:

גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום שאין עשויין לחזק אבל במקום שעשויין לחזק אינו חייב לבער מכלל דפחות מכזית אפי' במקום שאין עשוי לחזק אינו חייב לבער איכא [ד] דמתני לה אסיפא ואם לאו בטל במיעוטו אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום העשוי לחזק אבל במקום שאין עשוי לחזק חייב לבער מכלל דכזית אפילו במקום העשוי לחזק חייב לבער תניא כלישנא קמא תניא כלישנא קמא בצק שבסידקי עריבה במקום העשוי לחזק אינו חוצץ ואינו עובר ובמקום שאין עשוי לחזק חוצץ ועובר במה דברים אמורים בכזית אבל בפחות מכזית אפילו במקום שאין עשוי לחזק אינו חוצץ ואינו עובר ותניא כלישנא בתרא [ז] בצק שבסידקי עריבה במקום העשוי לחזק אינו

אחד חייב לבער. ואוקי רב יהודה הא דתנן כזית במקום אחד, במקום [שאין עשוי לחזק, אבל במקום שעשוי לחזק אינו חייב לבער, פירוש מקום] שיש בו סדק או נקב ונתן זה הבצק לסתמו שנמצא עושה מלאכת עץ ובטל אע"פ שהוא כזית, ש"מ דפחות מכזית אפילו במקום שאין עשוי לחזק אינו חייב לבער. ואיכא דמתני להא דרב יהודא אסיפא, דקתני ואם לאו בטל במיעוטו, ודייקינן לא שנו פחות מכזית בטל, אלא במקום שעשוי לחזק שנעשה כעין, אבל כזית אפילו במקום העשוי לחזק אסור לבער, וכן במקום שאין עשוי לחזק אפילו כל שהוא אסור. תניא כלישנא קמא תניא כלישנא בתרא

א) [לעיל כו. וש"נ], ב) מיר מ: וכמיס מ:, ג) שם: מולין עט., ד) [שבועות מו:], ה) [מיר מ: ע"ש], ו) [ל"ל לחן], ז) [תוספתא רפ"ג], ח) ל"ל הכי, ט) [במדבר ו], י) [חולין קח.], כ) בס"א: בדפנותיה, ל) שיך לע"ב.

תורה אור השלם

1. כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש:
ויקרא ו כ
2. כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל: במדבר ו ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג וכנגן וכו' לאיסור דאי נמי: (ב) ד"ה וכי עקיבא וכו' ולא מלרך: (ג) ד"ה ה"ג לא ות"ל מכלל הד"ק: (ד) תוספות ד"ה כאן וכו' דזימנין דמיכנש להו ונפלי:

מוסף רש"י

שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין. מדלא כתיב אחד ונגמור סולהו מניה (קדושין כד.). עד שיבלע בבשר. כגון המהתך שומן חטאת וסך ממנו לגלי של שלמים ונבלע בו, ומכאן אנו למדים היתר מצטרף לאיסור בקדשים, ואין לגמוד מהאן עשה מעיקר, שאין זה טעם אלא ממנה (זבחים צז:). להיות כמוה. הינוגע בה ונבלע ממנה חולין עט.). שאם פסולה היא תיפסל. יפסל הבולע (שם) שאם החטאת פסולה כגון שעבר עליה לילה ויום ומתבטל בו בשר שלמים, יהא בשר שלמים אסור כמוהו (נזיר לז:). ואם כשרה. שלא עבר אותו היום (שם). תאכל כחמור שבה. מתיכל זו כחמור שבחטאת, שאפילו הן שלמים אסורין לאכל אלא לזכרי כהונה ליום ולילה ולפנים מן הקלעים (חולין צט.) שהרי יש בה עכשיו שני מינים וכחומר שבשניהם תיאכל (זבחים צז:).

מוסף תוספות

א. דזה פי' כחמור שבהן דפעמים נאכל בתורת שלמים ופעמים נאכל בתורת חטאת. תוס' שאנן. שלמים נאכלים לב' ימים ולילה אחד וחטאת אינה נאכל אלא ליום ולילה. תוס' ר"פ. ב. שנשחטה היום. תוס' שאנן. ג. שיש מקומות שאין הכלי עב ונוח ליסדק ומועלת לו דבר הקשה הנדבק שם. ס. ד. והכי פירושא קמייתא שלא במקום לישה הלכך שרי אפי' כזית במקום העשוי לחזק ופחות מכזית אפי' אינו עשוי לחזק, בתרייתא במקום לישה הלכך לא שרי אלא בפחות מכזית אבל מקום שאין עשוי לחזק אסור אבל כזית אפי' במקום העשוי לחזק אסור כיון דהוי במקום לישה. תוס' הל"ש.

ג) נרשה דל"ל מרוטב החטאת. ד) נרשה דר"ל דאמר לכל התורה כולה כוונתו בין בקדשים בין בחולין אבל עדיין לשון נרוך ביאור והכנה.

יד א מיי' פ"ח מהל' מעשה קרבנות הלכה [טור] מז:
טו ב סס הלכה טו:
טז ג ד מיי' פ"ה מהל' מזיר הלכה ג:
יז ה ו מיי' פ"ג מהל' ממרן פה' מ"ח סע' עט טוש"ע מ"ח סי' ממב סעיף ז:

רבינו חננאל

ודחינן משום דהוי נזיר וחטאת שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין. נזיר הא דאמרן, חטאת דתניא כל אשר יגע בבשרה יקדש, יכול אע"פ שלא בלע, ת"ל בבשרה, עד שיבלע בבשרה יקדש להיות כמוה, שאם פסולה היא תפסל, ואם כשרה היא תאכל כחמור שבה. פירוש החטאת נאכלת ליום ולילה והשלמים לשני ימים ולילה אם ניתן [נ"א: נתן] ב) מדם החטאת שנשחטה היום על החיכת בשר שלמים שנשחטו מאתמול, נאכל הבשר בתורת שלמים בו ביום בלבד, אבל לא בלילה כבשר החטאת. ואם נשחטו שניהם היום, נאכל בתורת חטאת היום והלילה בלבד, אבל לא למחר כשאר בשר שלמים. הנה ההיתר נצטרף לאיסור. וזהו פירוש נאכל כחמור שבהן. פעמים נאכל בתורת שלמים ופעמים נאכל בתורת חטאת, כי השלמים שנשחטו מאתמול היום מותרין ובלילה אסורין באכילה והחטאת שנשחטה היום מותרת באכילה כל הלילה, כמצאו השלמים בזה חמורין מן החטאת. ורבנן כי אמרינן שני כתובין הבאים כאחד, היכא דתרוייהו חולין או תרוייהו קדשים ניהו, אבל חד חולין והוא הנזיר, וחד קדשים והוא חטאת, מצרך צריכי, ולא קרינן בהו שני כתובין הבאין כאחד. ונדחו הדברים הללו, וחזרו רבנן ואמרו טעם אחר. למדנו מן החטאת היתר מצטרף לאיסור, ומשרת למדנו ליתן טעם כעיקר, ומיכן אתה דן לכל איסורין ג) שבתורה בין בזה ובין בזה. ור' עקיבא ליתן טעם כעיקר מגעולי גוים גמר. חטאת ונזיר תרוויהו להיתר מצטרף לאיסור, והוו להו שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין. ומקשי רב אשי אליבא דרבי עקיבא, הא דתניא מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לימד על איסור נזיר, כגון חצי זית חרצן וחצי זית זגין שמצטרפין זה עם זה, השתא לרבי עקיבא חצי זית פת שהוא היתר וחצי זית יין מצטרפי, שהיין בלבד הוא אסור, והפת מותרת. חרצן וזג ששניהן אסורין לנזיר מיבעיא. ושנינן פת יין ביחד, אבל זה בעצמו וזה בעצמו לא מצטרפי, חרצן וזג אפילו בזה אחר זה מצטרפי.

מתני' בצק שבסידקי ערבה אם יש כזית במקום

ט) [לעיל כו. וש"נ], ב) מיר מ: וכמיס מ:, ג) שם: מולין עט., ד) [שבועות מו:], ה) [מיר מ: ע"ש], ו) [ל"ל לחן], ז) [תוספתא רפ"ג], ח) ל"ל הכי, ט) [במדבר ו], י) [חולין קח.], כ) בס"א: בדפנותיה, ל) שיך לע"ב.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות